

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

«ΠΡΩΤΗ ΣΗΜΑΙΑ »

ΟΜΑΔΙΚΗ ΕΙΚΑΣΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

ΣΤΟΝ ΠΥΡΓΟ ΜΑΡΚΕΛΛΟΥ

ΓΙΑ ΤΑ 200 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ: ΔΗΜΟΣ ΑΙΓΙΝΑΣ & ΚΕΔΑ

ΣΕ ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΔΗΜΟ ΣΚΙΑΘΟΥ

Επιμέλεια: Ίρις Κρητικού

Πρώτη επίσημη παρουσίαση έκθεσης

Πέμπτη 28 Οκτωβρίου 2021, 18.00 - 21.00

Γιορτή Εγκαινίων

Σάββατο 30 Οκτωβρίου 2021, 12.00 - 14.00

*«Μαύρο καράβι αρμένιζε στα μέρη της Κασσάνδρας,
Είχε πανιά κατάμαυρα και ουρανού παντιέρα...»*

Με αφορμή την επέτειο των 200 ετών από την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης γεννήθηκε και εξελίχθηκε η ιδέα μιας ομαδικής εικαστικής εγκατάστασης στην Ιερά Μονή Ευαγγελισμού της Θεοτόκου στη Σκιάθο, με αντικείμενο την ελληνική σημαία.

Στο νησί όπου το 1807 σχεδιάστηκε, υφάνθηκε και υψώθηκε η πρώτη γαλανόλευκη των απαρχών της Επανάστασης. Η έκθεση, σε διοργάνωση του Δήμου Σκιάθου και επιμέλεια Ίριδος Κρητικού, εντάχθηκε στο Πρόγραμμα της Επιτροπής «ΕΛΛΑΔΑ 2021», σε συνδιοργάνωση με την Περιφέρεια Θεσσαλίας και παρουσιάστηκε στη Σκιάθο από τον Ιούνιο έως και τον Σεπτέμβριο του 2021.

Ανήμερα της Εθνικής Επετείου της 28ης Οκτωβρίου 1940, στις 18:00, ο Δήμος Αίγινας και η Κοινωφελής Επιχείρηση Δήμου Αίγινας υποδέχονται την «Πρώτη Σημαία» στην Αίγινα, στον χώρο του εμβληματικού Πύργου Μαρκέλλου, όπου και θα παραμείνει έως και τις 21 Νοεμβρίου. Στη συνέχεια, η έκθεση θα παρουσιαστεί στο Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδας στον Πειραιά.

Το Σάββατο 30 Οκτωβρίου στις 12.00, θα πραγματοποιηθεί γιορτή εγκαινίων της έκθεσης, με παράλληλα δημιουργικά εργαστήρια για μικρούς και μεγάλους από τις συμμετέχουσες εικαστικούς Μαίρη Γαλάνη-Κρητικού και Μαρία Διακοδημητρίου.

Ο αρματολός από το Βάλτο Αιτωλοακαρνανίας Γιάννης Σταθάς (1758 Οθωμανική Αυτοκρατορία - 1812 Αμφιλοχία) ήταν υιός και διάδοχος στην ανδρεία του περίφημου αρματολού Γερο-Δήμου Σταθά και έδρασε κατά την προεπαναστατική περίοδο. Στα τέλη του 18ου αιώνα, πολέμησε με τον Ευθύμιο Βλαχάβα στα Χασιά και στον Όλυμπο, ενώ κατά τη διάρκεια του Ρωσοτουρκικού πολέμου (1806-1807) ενίσχυσε τα ρωσικά στρατεύματα με άλλους αρματολούς. Μετά την ανακωχή του 1807, οι περισσότεροι από τους αρματολούς της περιοχής συγκεντρώθηκαν στην απρόσβλητη στα τουρκικά στρατεύματα Σκιάθο. Σε διάστημα λίγων εβδομάδων ο Σταθάς οργάνωσε έναν καταδρομικό στολίσκο από 70 πλοίαρια, βαμμένα κατάμαυρα και με ονόματα σχετικά με τις περιοχές των καπετάνιων τους (Ρούμελη, Όλυμπος, Μοριάς, Άσπρη Θάλασσα, Βάλτος, Μαύρο Καράβι. Κασσάνδρα κ.ά.), συνεχίζοντας έτσι επιδρομές κατά των Τούρκων από τη θάλασσα. Το γενικό πρόσταγμα είχε ο ίδιος, εξαιτίας της πρωθύστερης θητείας του στον ρωσικό στόλο, με υπαρχηγό τον Νικοτσάρα, ενώ επικεφαλής της μοίρας του Μωριά ήταν ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης που έχοντας γλιτώσει και ο ίδιος από τις σφαγές των Τούρκων στον Μοριά, συμμετείχε στη συνάντηση των αρματολών στο νησί.

Ο Σταθάς, αντί να υψώσει στα «Μαύρα καράβια» που κυβερνούσε τη Ρωσική σημαία, όπως συνήθιζαν οι Έλληνες επαναστάτες την εποχή εκείνη για προστασία, ύψωσε μια αυτοσχέδια Ελληνική - ένα γαλάζιο πανί με έναν λευκό σταυρό στο κέντρο. Η σημαία αυτή, προγενέστερη πολλών άλλων που εμφανίστηκαν στη συνέχεια, θεωρείται η πρώτη, ίσως, ελληνική επαναστατική σημαία.

Ο Σταθάς και ο Νικοτσάρας, σε μυστική συνέργεια με τον πρώτο Ηγούμενο της Μονής Όσιο Ηγούμενο Νήφωνα (+1809) σχεδίασαν, ύφαναν και ύψωσαν την πρώτη ελληνική σημαία με το γαλανό βάθος και τον λευκό σταυρό, την πελαγίσια σημαία με τη λιτή αρμονία του ουρανού και της θάλασσας. Το πρωτόλειο αυτό συγκινητικό αυτοσχέδιο σύμβολο ευλογήθηκε τον Σεπτέμβριο του 1807, σε τελετή όπου παρέστη και ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης. Οι επαναστάτες του 1807, μετά τη διάλυσή τους από τους Τούρκους με την υπόσχεση αμνηστίας, φονεύθηκαν σχεδόν όλοι μέσα στην επόμενη τριετία. Μεταξύ αυτών και ο Γιάννης Σταθάς που επιστρέφοντας στον τόπο του, δολοφονήθηκε το 1812 στη Μπούκα Αμφιλοχίας.

Στο πλαίσιο της επετειακής έκθεσης, σαράντα διακεκριμένοι αλλά και πολύ νέοι Έλληνες εικαστικοί (το έργο των οποίων, αν και πολύ σύγχρονο, αναβλύζει μέσα από πολυετείς έρευνες, δοκιμές, πειραματισμούς, μελέτες και προσηλωμένη αναπαραγωγή παραδοσιακών μεθόδων χειρωναξίας) προχωρούν στη σύσταση ενός αυτοτελούς, πυκνού οργανικού πεδίου με εικαστικές, πλαστικές και

συμβολικές αναφορές σε ένα πολύτιμο ιστορικό συμβάν και σε ένα μονακριβο ελληνικό σύμβολο που συνδέεται οργανικά με τα ιδανικά της Ελληνικής Επανάστασης και που η σύλληψη και κατασκευή του προηγήθηκαν 14 χρόνια της επετείου της έναρξής της, υποδεικνύοντας τον παράτολμο αλλά αναγκαίο δρόμο προς την Ελευθερία.

Οι σημαίες των συμμετεχόντων εικαστικών, δημιουργήθηκαν αποκλειστικά για την έκθεση. Στην έκθεση συμμετέχουν:

Εοζέν Αγκοπιάν, Βάσια Αδάμου-Βανέζη, Άρτεμις Αλκαλάη, Μαίρη Γαλάνη-Κρητικού, Μαρία Γέρουλα, Πέννυ Γκέκα, Ειρήνη Γκόνου, Γεωργία Γκρεμούτη, Μαρία Γρηγορίου, Παναγιώτης Δαραμάρας, Μαρία Διακοδημητρίου, Ελένη Ζούνη, Σταυρούλα Καζιάλε, Βάσω Καλουδιώτη, Βούλα Καραμπατζάκη, Βασιλική Κολιπέτσα, Νίκος Κόνιαρης, Μάρω **Κορνηλάκη, Μαρία Κουλαρμάνη & Ελένη Παύλου (Εργάνη), Μαρία Κώτσου, Λούλα Λεβέντη, Βασιλική Λευκαδίτη, Στέλλα Μελετοπούλου, Πανδώρα Μουρίκη, Αλεξάνδρα Μπίσα, Γιάννης Παπαδόπουλος, Απόστολος Παπαγεωργίου, Σοφία Πάσχου, Βιβή Περυσινάκη, Γιώργος Πετσικόπουλος, Κατερίνα Ριμπατσιού, Ισμήνη Σαμανίδου, Ιφιγένεια Σδούκου, Νεφέλη Τερζή, Ιωάννα Τερλίδου, Νίκος και Αγγελική Τριανταφύλλου, Κλεοπάτρα Τσαλή, Αδαμαντία Τσερκέζογλου, Μαιρηλί Χαραμή και παραδοσιακά εργαστήρια του Λυκείου των Ελληνίδων Βόλου.**

Από το κείμενο της επιμελήτριας:

«Η επιμελητική διαδικασία “ύφανσης” της έκθεσης υπήρξε και αυτή εξίσου χειροποίητη με την πολύτιμη πρώτη ύλη της. Μέσα σε συνθήκες απομόνωσης και εγκλεισμού και με αρχικούς συνομιλητές μου κάποιους από τους συμμετέχοντες με τους οποίους έχω τη χαρά εδώ και χρόνια να συνεργάζομαι και, κυρίως, να κουβεντιάζω, και οι οποίοι σταθερά καταθέτουν πολύτιμα δείγματα εικαστικής γραφής με υλικό τους το ύφασμα και το νήμα, περιπλανηθήκαμε από κοινού νοερά σε εργαστήρια εκτός Αθηνών αλλά και εκτός Ελλάδος. Αγκαλιάζοντας και εγκαλώντας στην πορεία σε συμμετοχή τόσο τους στημένους παραδοσιακούς αργαλειούς και τις βελόνες, από τη Λάρισα, τον Βόλο και τον Πόρο ως το Ηράκλειο και τη Νάξο, το Μέτσοβο, τη Θεσσαλονίκη και το Ναύπλιο όσο και τις συναρπαστικές προτάσεις κεντητικής και ύφανσης που έφτασαν με ελληνικό ενθουσιασμό από τη Νέα Υόρκη, το Εδιμβούργο και το Λονδίνο. Συγκεντρώνοντας, εντέλει, θα τολμούσα να πω, τον ανθό των Ελλήνων δημιουργών που επίμονα ονειρεύονται -εντός και εκτός συνόρων- με την κλωστή και το υφάδι. Και σε αυτούς προστέθηκαν κάποιοι ακόμη που μας δώρισαν αμέτρητες ώρες κεντήματος, ανεξίτηλες δεξαμενές ιδεών, μελάνης και χειροποίητου χάρτου.

Στο σύνολό τους και δίχως συνεννόηση οι συμμετέχοντες εικαστικοί επέλεξαν αμιγώς χειροποίητα μέσα: φυσικές βαφές, φυτικά νήματα, χαμηλόφωνα μοτίβα και ευτελή υλικά που μπορούσαν ευκολότερα να βρουν στη διάρκεια του εγκλεισμού. Υπενθυμίζοντάς μας έτσι ότι η Πρώτη Σημαία της Σκιάθου, αλλά και οι πρώτες σημαίες της Ελληνικής Επανάστασης εν γένει, γεννημένες μέσα σε δραματικές ώρες πενίας και στέρησης, δεν θα μπορούσαν να έχουν δημιουργηθεί με μέσα και υλικά πολύτιμα, δεν θα μπορούσαν να έχουν υφανθεί με περίλαμπρο τρόπο. Περίλαμπρα, όμως, και μονάκριβα είναι εντέλει το φέρον βάρος τους και ο διαχρονικός συμβολισμός τους.

Έτσι, χρησιμοποιώντας βαμβάκι, λινάρι, φιτίλι, τσουβάλι, μαλλί και μετάξι, σύρμα, ελαστίνη και νάιλον, υφάσματα, κλωστές και κεροκλωστές, χειροποίητο χαρτί και χαρτόνι, γάζες, μπρούντζο και σπάγκο, χαρακτηριστική και ψηφιακές εκτυπώσεις, χαρτοταινία και κόλλα, επιχρωματισμένους στο χέρι καμβάδες και σπρέι, ράφια, γιούτα, σιζάλ, καλάμια και ξύλα, παλαιά βιβλία και χάντρες, χώμα και βότσαλα, μελάνια, βαφές indigo, απομεινάρια από πολεμικά συμμαχικά αλεξίπτωτα και οικεία κουρέλια, θαλασσινά ευρήματα και φωτιά, εστιάζοντας στο βαθύ ελληνικό μπλε χρώμα και το φωτεινό λευκό, ενσταλάζοντας επίσης στο υφάδι και τη βελόνα τους το κόκκινο χρώμα - τραύμα του αίματος, επαναλαμβάνοντας με πολλούς διαφορετικούς τρόπους το αναγνωρίσιμο και ιερό σύμβολο του σταυρού - φυλακτού και ενσωματώνοντας στο έργο τους τα θρυλικά “μαύρα καράβια” του Γιάννη Σταθά, οι συμμετέχοντες εικαστικοί τιμούν και διασώζουν το ιστορικό αφήγημα και τη μνήμη της “Πρώτης Σημαίας” του. Ψιθυρίζοντας μια καινούρια κλώστινη προσευχή, σταυροβελονιάζοντας μια επίμονη σταυρική μνήμη, υφαίνοντας εξαρχής τη δική του θαλασσινή λιτανεία, κεντώντας ξανά τη δική του ελπίδα μιας πατρίδας ελεύθερης και ανασυνθέτοντας με τρόπο χειροποίητα συγκινητικό και συγκινητικά χειροποίητο το δικό του μονάκριβο οραματικό τόλμημα».

Με αφορμή την έκθεση εκδόθηκε και κυκλοφορεί ομότιτλο λεύκωμα σε σχεδιασμό του Νίκου Λεοντόπουλου και κείμενα των: Αρχιμανδρίτη Ιωσήφ Κατσούρα, Ηγουμένου της Ιεράς Μονής Ευαγγελισμού Σκιάθου, Θοδωρή Τζούμα, Δημάρχου Σκιάθου, Μαρίας Σπανού, ιστορικής ερευνήτριας και Ίριδος Κρητικού, ιστορικού τέχνης και επιμελήτριας της έκθεσης.

ΠΡΩΤΗ ΣΗΜΑΙΑ

Πύργος Μαρκέλλου, Αίγινα

Επιμέλεια έκθεσης: Ίρις Κρητικού

Πρώτη παρουσίαση έκθεσης: Πέμπτη 28 Οκτωβρίου 2021, 18.00 - 21.00

Γιορτή εγκαινίων: Σάββατο 30 Οκτωβρίου 2021, 12.00 - 14.00

μαζί με παράλληλα δημιουργικά εργαστήρια εργαστήρια για μικρούς και μεγάλους από τις Μαιρη Γαλάνη-Κρητικού και Μαρία Διακοδημητρίου.

Πληροφορίες - δηλώσεις συμμετοχής στα εργαστήρια: τηλ.: 22970 22067

Διάρκεια έκθεσης: Πέμπτη 28 Οκτωβρίου- Κυριακή 21 Νοεμβρίου 2021

Ώρες Λειτουργίας: Δευτέρα- Παρασκευή: 17.30 - 20.30

Σάββατο & Κυριακή: 11.00 - 14.00 & 17.30 - 20.30

